

การตัดสินผล สรุปผลและอภิปรายผลการประเมิน

เมื่อผู้ประเมินได้เก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ตามตัวชี้วัดผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะถูกนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการและสรุปผลการวิเคราะห์ จากสรุปผลการประเมินจะนำไปสู่การอภิปรายและจัดทำข้อเสนอแนะ เพื่อให้เกิดผลของการพัฒนาโครงการสืบไป

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึง กระบวนการตัดสินใจ การสรุปผลการประเมิน การอภิปรายผล การประเมินและการจัดทำข้อเสนอแนะ

1. การตัดสินผล

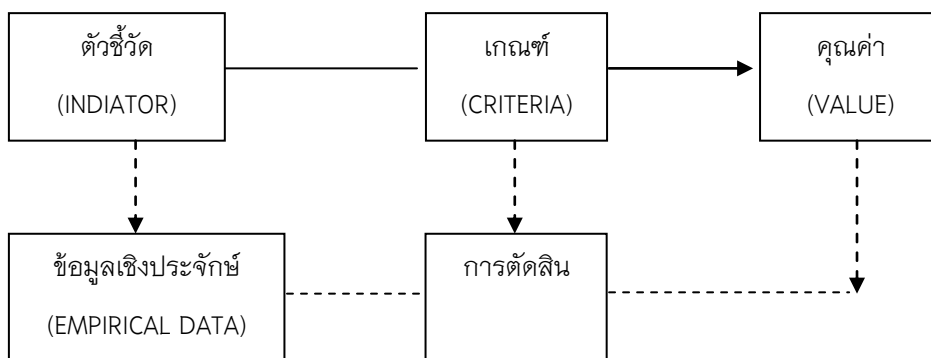
เมื่อผู้ประเมินได้วิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ขั้นตอนต่อไปของการประเมิน คือ **การตัดสินผล** หรือ **ตัดสินคุณค่า** ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญมาก เพราะผลการตัดสินนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าโครงการดำเนินการอย่างมีคุณภาพหรือไม่บรรลุผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ถ้าผู้ประเมินไม่สามารถตัดสินผลหรือตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินได้อย่างเหมาะสมแล้ว ถือว่ายังทำหน้าที่ประเมินไม่ครบถ้วน หัวใจสำคัญของการประเมินจึงอยู่ที่การตัดสินผลหรือการตัดสินคุณค่าได้อย่างเหมาะสมนั่นเอง

จากความหมายของการประเมินโครงการที่ว่า เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการ โดยเก็บข้อมูลจาก **ตัวชี้วัด** ที่กำหนดไว้และนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับ**เกณฑ์หรือมาตรฐาน** เพื่อแสดงถึงความสำเร็จของโครงการ ดังนั้นในการตัดสินคุณค่าของโครงการจึงต้องเกี่ยวข้องกับ 2 สิ่งเป็นสำคัญ คือ **ตัวชี้วัดและเกณฑ์หรือมาตรฐาน**

ตัวชี้วัด เป็นตัวที่บ่งบอกถึงสถานภาพหรือสะท้อนถึงลักษณะหรือผลของการดำเนินงาน โดยทั่วไปโครงการแต่ละโครงการสามารถประเมินความสำเร็จของโครงการได้จากตัวชี้วัดสำคัญ คือ คุณภาพของโครงการ การบริหารโครงการและผลของโครงการ

สำหรับ**เกณฑ์** หมายถึง ระดับหรือมาตรฐานที่ถือว่าเป็นความสำเร็จของการดำเนินงาน เกณฑ์จึงทำหน้าที่เป็นตัวตัดสินคุณภาพของโครงการ

ดังนั้น เมื่อนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ตามตัวบ่งชี้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ก็จะนำไปสู่การตัดสินคุณค่าของโครงการ สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดเกณฑ์และคุณค่า สามารถเขียนได้ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัด เกณฑ์และคุณค่า

จากภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัด เกณฑ์และคุณค่า จะเริ่มต้นจาก ตัวชี้วัดที่ได้พัฒนาขึ้นหลังจากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดดังกล่าว ทำให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เอพิการณาคัดลาคคุณค่าของสิ่งประเมิน ผลที่ได้จากการตัดสินใจจะเป็นคุณค่าของโครงการนั่นเอง

ตัวอย่าง ตัวชี้วัด เกณฑ์และคุณค่าที่ต้องการตัดสินใจ

คุณค่าที่ต้องการตัดสินใจ	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
ผลสำเร็จของโครงการจัดหาอาหารเสริม (นม) ให้แก่เด็กเล็กในจังหวัด ก	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเด็กที่ได้รับอาหารเสริม - สุขภาพของเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - 100% ได้อาหารเสริม - อัตราความเจ็บป่วยของเด็กลดลง 10%

จะเห็นได้ว่า การตัดสินใจผลต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมขององค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ ตัวชี้วัด ข้อมูลเชิงประจักษ์และเกณฑ์ จึงจะทำให้การตัดสินใจผลเป็นไปอย่างถูกต้อง ดังนั้น ผู้ประเมินจึงต้องให้ความสำคัญตั้งแต่การพัฒนาตัวชี้วัดที่ดี การกำหนดเกณฑ์ที่เหมาะสมและการได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีคุณภาพนั่นเอง

2. การสรุปผลการประเมิน

การสรุปผลการประเมินเป็นการสรุปผลการตัดสินใจคุณค่าของโครงการตามประเด็นของการประเมิน เพื่อบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการในด้านต่างๆ

ในการสรุปผลการประเมิน ผู้ประเมินอาจพิจารณา ดังนี้

1. ผู้ประเมินยึดประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นสำคัญ เพื่อจะได้พิจารณาอย่างชัดเจนว่าโครงการได้ดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ประเมินต้องการหรือไม่ และในการนำเสนอควรเรียงลำดับหัวข้อตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน
2. สรุปผลการประเมินประกอบด้วย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากตัวชี้วัดแต่ละตัว และผลการตัดสินคุณค่าหลังจากที่ได้ข้อมูลจากตัวชี้วัดแต่ละตัวไปเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้ประเมินกำหนดให้
3. ถ้าเป็นไปได้ ควรพิจารณาทั้งที่เป็นส่วนของผลผลิตของโครงการ (output) และผลลัพธ์ของโครงการ (outcome)
4. ต้องเข้าใจว่าผลการประเมินมีโอกาสเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ ดังนั้นต้องสามารถเสนอภาพลบได้อย่างนุ่มนวล แต่ต้องมีผลให้นำภาพลบดังกล่าวมาปรับปรุงและพัฒนาด้วย

3. การอภิปรายผลการประเมินและข้อเสนอแนะ

การอภิปรายผลการประเมิน เป็นการนำสารสนเทศจากสรุปผลการประเมินมาพิจารณา เน้นให้เห็นความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้ประเมินสามารถแสดงความคิดเห็นเสริม สนับสนุนหรือโต้แย้งได้

วิธีการในการอภิปรายผล คือ ผู้ประเมินจำเป็นต้องยึดสรุปผลการประเมินเป็นหลักในการอภิปรายผลและควรยกประเด็นมาอภิปรายแต่ละประเด็นให้ชัดเจนเป็นลำดับต่อเนื่องไป

นอกจากนี้ ผู้ประเมินอาจแสดงความคิดเห็นต่างๆ เหล่านี้ ประกอบการอภิปราย เช่น

1. ความมั่นใจต่อผลการประเมิน ซึ่งพิจารณาได้ในประเด็น ดังนี้
 - เกิดขึ้นจริงหรือไม่
 - มีข้อจำกัดอะไรบ้าง
 - เป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่
2. ผลจากการประเมินมีคุณภาพระดับใด ซึ่งพิจารณาได้ในประเด็น ดังนี้
 - เปรียบเทียบระหว่างการมีและไม่มีโครงการ
 - เปรียบเทียบกับโครงการอื่น
 - ความพอใจของผู้บริหาร
 - ควรปรับปรุงหรือดัดแปลงโครงการในส่วนใด
 - ควรหยุดโครงการหรือทำต่อหรือขยายโครงการ
3. งบประมาณที่ใช้ ซึ่งพิจารณาได้ในประเด็น ดังนี้
 - เหมาะสมและคุ้มค่ากับผลที่ได้รับหรือไม่
 - ควรปรับปรุงในส่วนใด

4. ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เป็นความคิดเห็นที่เกี่ยวกับผลการประเมินในแง่มุมต่างๆ ดังเช่นที่ผู้ประเมินได้อภิปรายไว้แล้ว

ข้อเสนอแนะ เป็นการนำข้อสรุปจากสรุปผลการประเมินและอภิปรายผลการประเมินมาประมวลความคิดให้เป็นแนวทางที่เหมาะสม แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารเพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาโครงการหรือเปลี่ยนแปลงโครงการในระดับนโยบาย
2. **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ** เป็นข้อเสนอแนะที่เน้นสำหรับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นแนวทางต่อการพัฒนาการปฏิบัติกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะทั้งสองประเภท ควรประกอบด้วย ข้อเสนอแนะ **ในส่วน**ของโครงการ ได้แก่ การพิจารณาจากสรุปผลการประเมินและอาจมีข้อเสนอแนะ **ในส่วนที่เกี่ยวข้อง**อื่นๆ เช่น เรื่องของรูปแบบการประเมิน เครื่องมือ ฯลฯ

สรุป

การประเมินโครงการเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ การตัดสินคุณค่าเริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลตามตัวชี้วัดวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน ซึ่งเป็นระดับหรือลักษณะความสำเร็จของการดำเนินโครงการนั่นเอง

เมื่อตัดสินคุณค่าของโครงการแล้ว ผู้ประเมินจะต้องสรุปผลการประเมิน อภิปรายผลการประเมินและจัดทำข้อเสนอแนะ